

Ίχνη αναπνοών

"Κάπνισα τ' αποσιγάρα των χρόνων
κ' η νικοτίνη απόμεινε πικρή·
και στα κεριά των σκέψεων είδα μόνον
που οδεύανε τη νιότη μου νεκρή."

Γιάννης Ρίτσος, *Διανοούμενος*¹

Η Στέλλα Μπακατσή περισυλλέγει θραύσματα από την καθημερινή ζωή για να αφηγηθεί κωδικοποιημένες ιστορίες που διεγείρουν τη φαντασία. Πρώτη της ύλη είναι ο καπνός, τα κουτιά και τα χαρτιά των τσιγάρων, τα βρώμικα αποσιγάρα, τα ποτισμένα φίλτρα και η στάχτη.

Τα ευτελή υλικά, με κόπο μαζεμένα από την ίδια τα τελευταία πέντε χρόνια, είναι φορτισμένα με μνήμες. Σημαδεμένα από τον χρόνο. Ομαδοποιούνται και συναθροίζονται στο χώρο δημιουργώντας εγκαταστάσεις. Τρισδιάστατες συναρμολογήσεις, γεμάτες ίχνη από μυριάδες ανθρώπινες εισπνοές και αυτοβιογραφικές αναφορές. Ζωές καταγραμμένες στα κίτρινα φίλτρα που κείτονται σαν ανώνυμος σωρός. Στραπατσαρισμένα, άδεια κουτιά πεταμένα ως απορρίμματα. Αλλού, γόπες και αποσιγάρα με τάξη στοιβαγμένα σαν γαλήνια μνήματα περιέργου κοιμητηρίου.

Μυρωδιά θανάτου στον αέρα. Διεισδύει και στα επιτοίχια έργα, στην ενότητα των κολάζ, με τα κομμένα και επικολημένα απειλητικά συνθήματα των πακέτων. Μαύρα γράμματα προμηνύουν το σκοτεινό τέλος των απανταχού εξαρτημένων.

Οι δισδιάστατες συνθέσεις λειτουργούν σε πολλαπλά επίπεδα. Ασημόχαρτα και χρυσόχαρτα συνειρμικά ανακαλούν περασμένες ημέρες ευμάρειας. Εικόνες όμορφων γυναικών και χαρούμενα χρώματα παραπέμπουν σε σχεδιαστικές επιταγές της εμπορικής πρακτικής.

Η Μπακατσή βάζει τάξη στο χάος. Κατακερματίζει και αναδομεί εικόνες, με καθαρή γεωμετρία που κατευνάζει την ψυχή. Η δομική επανάληψη, με γνώμονα τους κανόνες της αισθητικής, χαρίζει στα κολάζ ιδιόρρυθμη μουσική αρμονία. Τα διανθίζει με λογοπαίγνια, παράγωγα ευφάνταστων αναγραμματισμών. Διάσπαρτο το Λετρίστικο χιούμορ. Μεταλλάσσει προσωρινά τη διάθεση του θεατή και τον οδηγεί σε υπόγειες αναγνώσεις και μαγικά ταξίδια.

Η Μπακατσή συνθέτει ένα σχόλιο για το περιβάλλον, τις βιομηχανίες καπνού, τους νόμους της αγοράς που αψηφούν την υγεία για το χρήμα - το στυγνό ενδιαφέρον των ολίγων ισχυρών. Μιλάει επίσης για τις ανθρώπινες αδυναμίες, τον εθισμό, την απόλαυση, την ψυχολογική διέξοδο της ύπαρξης σε έναν κόσμο γεμάτο ακραίες αντιθέσεις.

Μπία Παπαδοπούλου
Ιστορικός Τέχνης

¹ Γιάννης Ρίτσος, *Ποιήματα 1930-1942*, τ. Α', εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1984.